HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

10 februarie 2011 *

În cauza C-30/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Linköpings tingsrätt (Suedia), prin decizia din 28 octombrie 2009, primită de Curte la 19 ianuarie 2010, în procedura

Lotta Andersson

împotriva

Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten,

CURTEA (Camera a opta),

compusă din domnul K. Schiemann (raportor), președinte de cameră, doamna A. Prechal și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

* Limba de procedură: suedeza.

avocat general: domnul Y. Bot,
grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten, de S. Granath, advokat;

— pentru guvernul suedez, de doamna A. Falk și de domnul A. Engman, în calitate de agenți;

— pentru guvernul spaniol, de domnul M. Muñoz Pérez, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de domnul J. Enegren, în calitate de agent,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 10 litera (c) din Directiva 80/987/CEE a Consiliului din 20 octombrie 1980 privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvabilității angajatorului (JO L 283, p. 23, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 197), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2002/74/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 septembrie 2002 (JO L 270, p. 10, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 149, denumită în continuare „Directiva 80/987").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Andersson, pe de o parte, și Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten (Autoritatea de supraveghere în materie de lichidări judiciare), pe de altă parte, privind dreptul doamnei Andersson la plata unei creanțe neachitate care rezultă dintr-un raport de muncă din cadrul unei întreprinderi intrate în faliment la care doamna Andersson era unul dintre cei doi acționari.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

Directiva 80/987

3 În temeiul articolului 1 alineatul (1), Directiva 80/987 se aplică creanțelor salariale izvorâte din contracte de muncă sau raporturi de muncă, creanțe salariale existente față de angajatori care sunt în stare de insolvență în sensul articolului 2 alineatul (1) din această directivă.

4 Articolul 10 litera (c) din Directiva 80/987 prevede că această directivă nu aduce atingere posibilității statelor membre de a refuza sau de a reduce obligația de plată la care se face referire la articolul 3 din directiva menționată sau obligația de garantare prevăzută la articolul 7 din aceeași directivă în cazurile în care salariatul, singur sau împreună cu rude apropiate, a deținut în proprietate o parte esențială din întreprinderea sau firma angajatorului și a exercitat o influență considerabilă asupra activităților acesteia.

Directiva 2008/94/CE

5 Directiva 80/987, modificată de mai multe ori și în mod substanțial, a fost codificată, din motive de claritate și de raționalizare, prin Directiva 2008/94/CE a Parlamentului

European și a Consiliului din 22 octombrie 2008 privind protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului (versiune codificată) (JO L 283, p. 36).

6 În temeiul considerentului (7) al Directivei 2008/94:

„Statele membre pot stabili limitări în ceea ce privește responsabilitatea instituțiilor de garantare care ar trebui să fie compatibile cu obiectivul social al directivei și pot lua în considerare diversele niveluri de creanțe."

7 Articolul 3 din această directivă prevede:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura că instituțiile de garantare asigură, sub rezerva articolului 4, plata creanțelor neachitate ale lucrătorilor salariați care rezultă din contracte de muncă sau raporturi de muncă, inclusiv, în cazurile prevăzute de dreptul intern, compensația pentru încetarea raporturilor de muncă.

Creanțele preluate de instituția de garantare sunt drepturile salariale neplătite referitoare la o perioadă care precedă și/sau, după cum este cazul, succedă o dată stabilită de statele membre."

8 Potrivit articolului 7 din directiva menționată:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că neplata contribuțiilor obligatorii datorate de către angajator instituțiilor de asigurări din sistemele naționale obligatorii de asigurări sociale, înainte de a surveni insolvența sa, nu afectează în mod nefavorabil dreptul salariaților la pensie din partea acestor instituții de asigurări, în măsura în care contribuțiile salariaților au fost reținute la sursă din remunerația plătită."

9 Articolul 12 din Directiva 2008/94 prevede:

„Prezenta directivă nu aduce atingere posibilității statelor membre:

(a) de a lua măsurile necesare în vederea evitării abuzurilor;

(b) de a refuza sau a diminua obligația de plată menționată la articolul 3 sau obligația de garantare menționată la articolul 7, în cazul în care executarea obligației nu se justifică din cauza existenței unor legături speciale între salariat și angajator și a unor interese comune concretizate într-o înțelegere secretă între aceștia;

(c) de a refuza sau de a reduce obligația la care se face referire la articolul 3 sau obligația de garantare menționată la articolul 7 în cazurile în care salariatul, singur sau împreună cu rude apropiate, a deținut în proprietate o parte esențială din întreprinderea sau firma angajatorului și a exercitat o influență considerabilă asupra activităților acesteia."

Reglementarea națională

10 Articolul 1 alineatul 1 din Legea privind garantarea plății salariilor (lönegarantilagen 1992:497, SFS 1992, nr. 497) prevede că statul are obligația să plătească creanțele salariale deținute de lucrătorii salariați împotriva angajatorilor a căror insolvență a fost constatată în Suedia sau în altă țară nordică.

11 În conformitate cu articolul 7 alineatul 1 din aceeași lege, în caz de faliment, plata în temeiul garanției datorate de stat se aplică creanțelor reprezentând salarii sau alte drepturi bănești, precum și pensiilor care fac obiectul unui privilegiu potrivit articolului 12 sau articolului 13 din Legea privind dreptul de preferință (förmånsrättslagen 1970:979, SFS 1970, nr. 979).

12 În conformitate cu articolul 7a din Legea privind garantarea plății salariilor, plata în temeiul garanției menționate nu privește totuși lucrătorii salariați vizați la articolul 12 al șaselea paragraf din Legea privind dreptul de preferință.

13 Potrivit articolului 12 primul paragraf din Legea privind dreptul de preferință, privilegiul general se aplică creanței reprezentând salarii sau alte drepturi bănești care rezultă dintr-un raport de muncă.

14 Articolul 12 al șaselea paragraf din aceeași lege prevede că, dacă debitorul care a intrat în faliment este un comerciant, lucrătorul salariat care, singur sau împreună cu rude apropiate, a deținut în proprietate o parte esențială din întreprindere și care a exercitat o influență considerabilă asupra activităților acesteia în cele șase luni anterioare cererii de deschidere a procedurii de insolvență nu beneficiază de niciun privilegiu în temeiul articolului menționat în ceea ce privește remunerația sa ori drepturile sale la pensie.

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

15 Linköpings Ridskola AB (denumită în continuare „Linköpings Ridskola") a fost declarată în stare de faliment la 23 decembrie 2008. Doamna Andersson, reclamanta din acțiunea principală, care a trăit în concubinaj cu domnul Andersson din 1996 până în 2008, deținea, la fel ca acesta din urmă, 50 % din acțiunile la această societate.

16 Doamna Andersson a dobândit acțiunile sale prin donație în 2006 și a fost angajată de Linköpings Ridskola de la jumătatea anilor '90. Ea a fost membru supleant în consiliul de administrație al acesteia și a fost împuternicită să semneze singură în numele acestei societăți până când domnul Andersson, membru titular unic al consiliului de administrație, a decis, la 20 noiembrie 2008, să îi retragă dreptul de semnătură.

17 La 12 ianuarie 2009, dreptul doamnei Andersson de garantare a creanțelor sale salariale în temeiul Legii privind garantarea plății salariilor a fost refuzat de lichidator pentru motivul că ea deținuse în proprietate o parte esențială a societății în cauză și exercitase o influență considerabilă asupra activităților acesteia pe parcursul celor șase luni anterioare cererii de deschidere a procedurii insolvenței societății amintite și că, astfel, în temeiul articolului 12 al șaselea paragraf din Legea privind dreptul de preferință, aceasta nu putea beneficia de privilegiul prevăzut la articolul menționat.

18 În cadrul acțiunii sale în fața Linköpings tingsrätt, doamna Andersson a solicitat plata salariului pentru luna decembrie 2008 și pentru o parte din luna ianuarie 2009, precum și indemnizații de preaviz și sume datorate cu titlu de concedii plătite pentru o valoare totală de 138 240 SEK, majorată cu dobânda legală. Doamna Andersson a subliniat că beneficia de privilegiul prevăzut la articolul 12 din Legea privind dreptul de preferință și că situația sa nu era reglementată de al șaselea paragraf al articolului 12 anterior menționat, întrucât, deși este adevărat că a deținut o parte

esențială din Linköpings Ridskola, ea nu avea, la data cererii de deschidere a procedurii insolvenței acesteia, o influență considerabilă asupra acestei societăți și nu putea să o administreze.

19 În aceste condiții, Linköpings tingsrätt a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„O dispoziție națională care exclude un lucrător salariat de la beneficiul unui drept de preferință (privilegiu) pentru motivul că acesta, singur sau împreună cu rude apropiate, a deținut în proprietate o parte esențială din întreprindere și a exercitat o influență considerabilă asupra activităților acesteia în cursul celor șase luni care au precedat cererea de deschidere a procedurii insolvenței este conformă cu articolul 10 litera (c) din Directiva [...] 80/987 [...]?”

Cu privire la întrebarea preliminară

20 Cu titlu introductiv, trebuie să se observe că întrebarea preliminară vizează interpretarea articolului 10 litera (c) din Directiva 80/987, deși, astfel cum au subliniat în mod întemeiat în observațiile sale scrise pârâta din acțiunea principală, guvernul spaniol, precum și Comisia Europeană, reglementarea Uniunii relevantă pentru analizarea acțiunii principale, având în vedere faptul că societatea în cauză a fost declarată în stare de faliment la 23 decembrie 2008, este Directiva 2008/94, care a intrat în vigoare la 17 noiembrie 2008. Directiva menționată codifică Directiva 80/987 și cuprinde, în esență, aceleași dispoziții ca aceasta din urmă. Astfel, articolul 12 litera (c) din Directiva 2008/94 preia în termeni identici conținutul articolului 10 litera (c) din Directiva 80/987.

21 În consecință, trebuie să se reformuleze întrebarea adresată de instanța de trimitere în sensul că aceasta urmărește să se stabilească dacă articolul 12 litera (c) din Directiva 2008/94 trebuie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții de drept național care exclude un lucrător salariat de la beneficiul garantării plății creanțelor neachitate ale lucrătorilor salariați pentru motivul că acesta, singur sau împreună cu rude apropiate, a deținut în proprietate o parte esențială din întreprinderea în cauză și a exercitat o influență considerabilă asupra activităților acesteia în cursul celor șase luni care au precedat cererea de deschidere a procedurii insolvenței respectivei întreprinderi.

22 În această privință, trebuie să se sublinieze că Directiva 2008/94 impune, la articolul 3, o obligație de plată a creanțelor neachitate ale lucrătorilor salariați, în timp ce articolul 12 litera (c) din aceeași directivă permite statelor membre să refuze sau să reducă această obligație în cazurile în care salariatul, singur sau împreună cu rude apropiate, a deținut în proprietate o parte esențială din întreprinderea sau firma angajatorului și a exercitat o influență considerabilă asupra activităților acesteia.

23 Articolul 12 litera (c) din Directiva 2008/94 nu menționează niciun termen în cursul căruia deținerea în proprietate a unei părți esențiale din întreprinderea în cauză și influența considerabilă asupra activităților acesteia trebuie să fi fost efective pentru ca obligația de plată menționată să fie refuzată sau redusă. Pentru a determina dacă această dispoziție se opune stabilirii unui termen de șase luni, astfel cum prevede legislația națională în discuție în acțiunea principală, trebuie să se analizeze structura dispoziției menționate și obiectivele pe care aceasta le urmărește.

24 În această privință, din considerentul (7) și din articolul 12 literele (a)-(c) din Directiva 2008/94 rezultă că legiuitorul nu dorea să aducă atingere posibilității statelor membre de a stabili limitări în ceea ce privește responsabilitatea instituțiilor de garantare în anumite cazuri, inclusiv în cele două descrise la articolul 12 litera (c) menționat anterior. Această din urmă dispoziție se întemeiază, printre altele, pe o prezumție implicită potrivit căreia lucrătorul salariat care, în același timp, a deținut o participație esențială în întreprinderea în cauză și a exercitat o influență considerabilă

asupra activităților acesteia poate, astfel, să fie responsabil în parte de insolvența acestei întreprinderi.

25 Totuși, această posibilitate trebuie apreciată în lumina finalității sociale a Directivei 2008/94 care constă în asigurarea pentru toți lucrătorii salariați a unei protecții minime în cadrul Uniunii Europene în caz de insolvență a angajatorului prin plata creanțelor neachitate izvorâte din contracte de muncă sau raporturi de muncă și care privesc salarizarea aferentă unei perioade determinate (a se vedea în acest sens Hotărârea 11 septembrie 2003, Walcher, C-201/01, Rec., p. I-8827, punctul 38 și jurisprudența citată).

26 În plus, Curtea a statuat deja că punerea în aplicare a unei norme naționale prin care se urmărește evitarea unor abuzuri nu poate aduce atingere efectului deplin și aplicării uniforme a dispozițiilor Uniunii în statele membre (Hotărârea Walcher, citată anterior, punctul 37).

27 Or, nici obiectivul articolului 12 litera (c) din Directiva 2008/94, nici finalitatea socială a acestei directive nu sunt compromise printr-o dispoziție națională prin care, precum în acțiunea principală, se limitează categoria de lucrători excluși de la beneficiul garantării plății creanțelor neachitate la cea a lucrătorilor care au deținut în proprietate o parte esențială din întreprinderea în cauză și care au exercitat o influență considerabilă asupra activităților acesteia în cursul celor șase luni care au precedat cererea de deschidere a procedurii insolvenței acestei întreprinderi. Astfel, în asemenea împrejurări, nu este exclus ca lucrătorul, căruia i se refuză beneficiul garanției, să poată fi responsabil de insolvența întreprinderii în cauză.

28 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 12 litera (c) din Directiva 2008/94 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei dispoziții de drept național care exclude un lucrător salariat de la beneficiul garantării plății creanțelor neachitate ale lucrătorilor salariați pentru motivul că acesta,

singur sau împreună cu rude apropiate, a deținut în proprietate o parte esențială din întreprinderea în cauză și a exercitat o influență considerabilă asupra activităților acesteia în cursul celor șase luni care au precedat cererea de deschidere a procedurii insolvenței respectivei întreprinderi.

Cu privire la cheltuielile de judecată

29 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

Articolul 12 litera (c) din Directiva 2008/94/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2008 privind protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului (versiune codificată) trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei dispoziții de drept național care exclude un lucrător salariat de la beneficiul garantării plății creanțelor neachitate ale lucrătorilor salariați pentru motivul că acesta, singur sau împreună cu rude apropiate, a deținut în proprietate o parte esențială din întreprinderea în cauză și a exercitat o influență considerabilă asupra activităților acesteia în cursul celor șase luni care au precedat cererea de deschidere a procedurii insolvenței respectivei întreprinderi.

Semnături